

Makrofotografering - Fokusstabling av levende insekter i felt

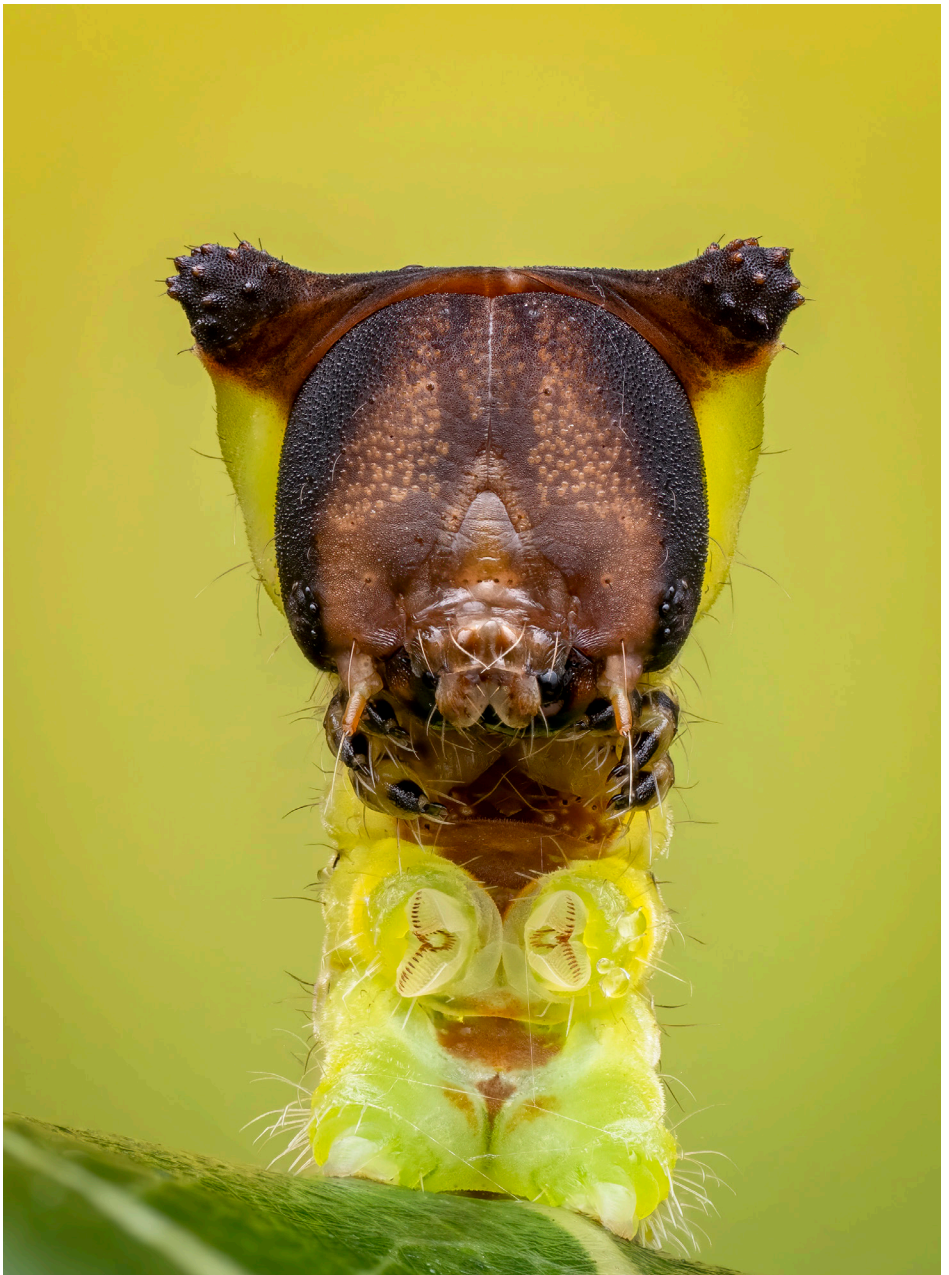
Petter Lilleengen

Det er mange metoder å fotografere insekter på, levende og døde, og alle har fordeler og ulemper. Selv tar jeg i hovedsak bilder av levende insekter jeg finner mer eller mindre tilfeldig i felt, og helst fokusstablete portretter i relativt høy forstørrelse.

En åpenbar ulempe med å ta bilder av levende insekter, gjerne i serier på 30 bilder eller mer for ett ferdig bilde, er at de aller fleste insekter man finner ikke har noen videre stor interesse av å bli tatt bilde av. En ting er at et kamera plutselig er 5-10 cm unna deg, men i tillegg er det en stor,

Lyngrovedderkopp. ISO200, 1/50s, f/8. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

Liten gaffelstjert. ISO200, 1/80s, f/7.1. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

hvit skjerm (en diffuser) der, og attpåtil en blits som fyrer av 10 ganger i sekundet.

Det er forståelig at de fleste insektene forsvinner, eller i det minste beveger på seg, ganske fort, men en og annen gang blir de heldigvis sittende.

Utstyr og innstillinger

Hva trenger man? Det er ikke nødvendigvis så dyrt og nytt utstyr som skal til, men for å få tatt den typen bilder jeg vil er det en del ting som må på plass.

Innstillinger og utstyr kan varieres etter hva man selv foretrekker, men om man vil ha rene, skarpe bilder med uklar bakgrunn er det noen ting som er greie å ha i bakhodet: lav ISO, relativt stor

blenderåpning (om man skal fokusstable/sette sammen i etterkant), kort lukkertid. I tillegg et kamera med makroobjektiv og autofokus, toppmontert blits og en diffuser.

Lav ISO gir mindre støy i bildet, passelig stor blenderåpning gir skarpere bilder med uklar bakgrunn/bokeh, og lukkertiden bør ikke være for kort eller for lang.

Insekter flest er relativt små, så man trenger et objektiv som gjør at man kommer nærme. Det ideelle er et ordentlig makroobjektiv med 1:1-forstørrelse eller mer, som også har grei brennvidde (zoom). Jo større zoom, jo lenger unna kan du være med objektivet, og jo mindre sannsynlig er det at dyret flyr sin vei før man kommer i gang med bildene. Man kan også kjøpe forsatslinser, som Raynox DCR-250, som

Kulespretthale og slimsopp. ISO200, 1/100s/ f/5.6. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

Strandmaurløve. ISO200, 1/100s, f/8. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

Kameleonedderopp med bytte. ISO200, 1/100s, f/8. Enkeltbilde. Olympus EM1 mkii, M. Zuiko 60 mm macro, raynox DCR-250.

Vepseflue. ISO200, 1/100s, f/8. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

kan man sette foran “normale” objektiver, eller på makroobjektiver, for å komme litt nærmere motivet.

Blitslys er også mer eller mindre nødvendig - det samme er en diffuser som kan mykne og fordele blitslyset. Det ekstra lyset fra blitsen er som oftest helt nødvendig - særlig om man skal ha lav ISO og kort lukkertid. Det gir deg også muligheten til å ta bilder håndholdt, uten stativ, og blitsen fryser også bevegelsene til insektet sånn at det ikke blir utydelige bilder. Om man ikke gjør noe med blitslyset blir lyset fort veldig hardt og skarpt og ganske stygt, så det er nødvendig å dempe det litt. Her kommer diffuseren inn i bildet. Det er en skjerm av for eksempel hvit, tynn plast som settes opp mellom blitsen og insektet, gjerne så nærme insektet som mulig for best mulig belysning. Diffuseren

Hornsikade. ISO200, 1/100s, f/8. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

blokkerer også for sola om den er fremme, det er kjekt! En diffuser kan man lage selv, eller kjøpe på nett. Jeg bruker Cygnustech diffuser og er veldig fornøyd med den.

Jeg startet min insektfotografering med Olympus OM-D EM-1 mk ii, M. Zuiko 60 mm macro og Raynox DCR-250 forsatslinse. Dette er en lett og grei kombinasjon, hvor objektivet har autofokus og kameraet har en auto bracketing-funksjon. Dette betyr at kameraet vil flytte fokuspunktet lenger og lenger bak helt på egenhånd, sånn at alt man behøver å gjøre som fotograf er å holde kameraet stille. Om man vil fokusstable bilder så er dette utrolig greit å ha. Om man ikke har denne funksjonen og fortsatt vil fokusstable så må man flytte kameraet selv for å flytte fokuspunktet, noe som selvfølgelig er en overkommelig oppgave, men litt mer tungvint.

Slimsopp og treflue. ISO200, 1/100s, f/5.6. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

Fokusstabling

Når man tar bilder i høy forstørrelse med passelig stor blenderåpning, så blir dybdeskarpheten svært liten, og ofte kommer bare en brøkdel av det man vil vise frem i fokus per bilde. Det er derfor nødvendig å fokusstable bildene i etterkant. Selv bruker jeg et program som heter Zerene stacker, men det finnes flere programmer å velge mellom. Avhengig av forstørrelsen man har valgt og størrelsen/dybden på motivet kan det bli opp mot 100 bilder som trengs for å få alt i fokus og vel så det.

Det er ikke nødvendig å fokusstable bildene. Vil man kun ta enkeltbilder så er det bare å øke blenderen og så er man i grunn i mål. Det blir da ikke like uklare bakgrunn, og man har ikke like stor

kontroll over dybdeskarpheten og hva som kommer i fokus og ikke. På den annen side slipper man at alt blir ødelagt hver gang insektet flytter på deg, noe som også er en fin ting.

Hvordan

Det er mulig å gå ut til alle døgnetstider. Om man vil ha dyr som sitter nogenlunde stille og rolig så har man gjerne lettere for å finne dem enten veldig tidlig på morgenen, eller seint på kvelden. Med mindre man er glad i å bli skuffa er det i hvert fall lurt å ikke gå ut midt på dagen i den verste solsteika, da er det høyt aktivitetsnivå på det aller meste og ingenting sitter stille. Tidlig på morgenen hender det også at insektene er dekket i morgendugg, noe som gir litt "krydder" til bildet.

Kamelhalsflue. ISO200, 1/100s, f/7.1. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

En rotete bakgrunn kan ødelegge mye ved at den tar mye fokus bort fra motivet. Det er ikke alltid det er så lett å unngå dette, men man bør forsøke å få en jevn, relativt ensfarget bakgrunn - synes jeg. En helt svart bakgrunn er også pent. Klarer man eventuelt å få vist noe av omgivelsene rundt insektet i bildet kan det være veldig fint.

Uansett når man går ut og hva man tar bilde av, så er det mye bevegelser og en god del av det man fotograferer beveger seg for mye til at man kan bruke det i en fokusstabel. Dette er en god øvelse i å mislykkes. En del av disse bevegelsene kan ordnes på dataen i etterkant, men ofte er det for store bevegelser til det blir et ferdig bilde av det.

Selve bildetakinga er prisgitt hvor hva du

nå enn skal ta bilder av befinner seg. Det blir gjerne noe bevegelse på kameraet når man tar bilder, og litt bevegelse går greit. For å stabilisere litt kan man støtte seg på bakken, et kne, en stamme eller hva det nå skulle være. Om insektet står på noe som kan holdes i hånda, som et blad eller en pinne, så kan man støtte kameraet som man holder i høyre hånd på venstre hånd, og så holde bladet eller pinnen med venstre hånd. Da blir det fortsatt noe bevegelse, men kameraet og motivet vil bevege seg sammen/på samme måte.

Insekter i sola blir sjeldent fine på bilder, det blir ofte gjenskin i øyne, og generelt dårlig belysning. Man bør derfor alltid prøve å ha insektene borte fra sola, enten ved å gå ut når det er overskya, eller skygge for med det man måtte ha tilgjengelig.

Veps. ISO320, 1/50s, f/6.3. Olympus EM1 mkii, M. Zuiko 60 mm macro, raynox DCR-250.

Stor ospebukk. ISO200, 1/100s, f/4.5. Olympus EM1 mkii, M. Zuiko 60 mm macro, raynox DCR-250.

Regnklegg. ISO200, 1/100s, f/4.5. Olympus EM1 mkii, M. Zuiko 60 mm macro, raynox DCR-250.

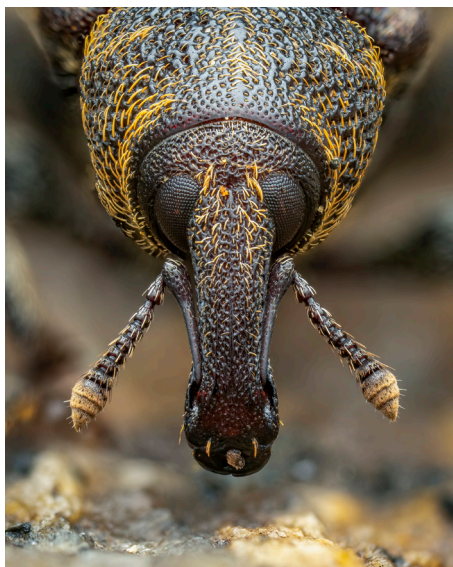
Darwinveps. ISO200, 1/100s, f/5.6. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

Bærtege. Enkeltbilde. ISO320, 1/200s, f/14. OM System OM-1, M. Zuiko 12-45mm @12mm.

Brunlibelle. Enkeltbilde. ISO500, 1/80s, f/14. OM System OM-1, M. Zuiko 12-45mm @12mm.

Snutebille. ISO200, 1/30s, f/6.3. OM System OM-1, M. Zuiko 90mm PRO IS macro.

Noen ting som er kjekt å ha:

- Hodelykt om man er ute tidlig eller seint på dagen.
- Fargede ark. Disse kan brukes som bakgrunn om man vil ha litt mer farge. Noen bruker også mikrofiberkluter.
- Klyper, klemmer, og liknende for å holde ting i ro (for eksempel en plamp).
- Haugevis med ekstra batterier til kamera og blits.
- Haugevis med ekstra minnekort.

Petter Lilleengen

@petterl // www.petterlilleengen.com

Fahrekassen – den originale samlingskassen

Fahrekassen er en samlekasse for insekter, kniver, mynter og andre samleobjekter.

Fahrekassen lages i svartor heltre. Glasslokk-rammen sitter sammen med kassen med en dobbel fals som gjør at kassen blir helt tett. Du kan henge opp kassen uten at lokket detter av. Originalen er forbedret med skrå glasslist og den er oljet med Osmo Hardvoksolje. Målene er 40x50x6cm. Pris pr. kasse kr 1.495,- inkl. mva.

For større opplag, ta kontakt og be om tilbud.

**MØLLA
VEKST**
Vi ser muligheter

www.mollavekst.no